Stödmaterial för att

SKAPA EN POSITIVA KONSEKVENSTRAPPA KOMBINERAT MED EN STÖDTRAPPA I SKOLAN

Se mer detaljerad beskrivning av dessa i boken *Varför elever beter sig som de gör,* kapitel 7.

1. SKAPA FÖRSTÅELSE VARFÖR EN POSITIV KONSEKVENSTRAPPA GER FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT ÖKA TRIVSEL, VÄLMÅENDE OCH GE BÄTTRE EFFEKT

- Traditionella konsekvenstrappor signalerar att vi förväntar oss att elever gör fel och att konsekvenserna för detta är sådant som eleven
- kan uppfatta som straff och negativa följder.
- Det finns ingen forskning som visar att de konsekvenstrappor som finns i dag har någon effekt eller vad effekten i så fall skulle vara. Tvärtom, finns det studier som visar att de ibland till och med får motsatt effekt och skapar ökad oro, trotsbeteende eller rädsla.
- Ur ett hjärnperspektiv fungerar dessa konsekvenstrappor dåligt eftersom elever i stressade situationer inte har tillgång till ett logiskt konsekvenstänkande vilket också minskar inlärningsförmågan.

En positiv konsekvenstrappa visar på vinsterna av ett önskat beteende. Och när den kombineras med en stödtrappa som beskriver hur vuxna hjälper eleven när något *inte* fungerar får vi en tydlig handlingsplan hur vi behöver agera då.

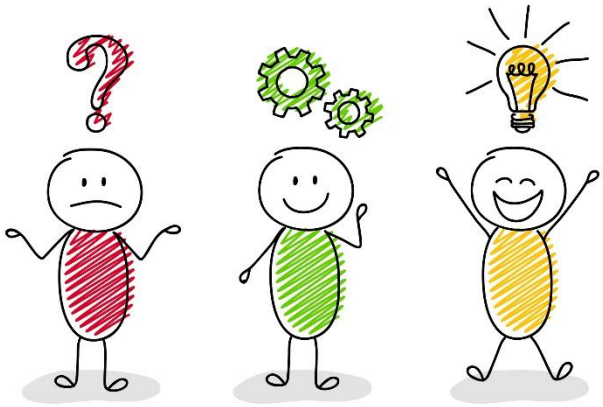

2. SKAPA EN GEMENSAM FÖRSTÅELSE I PERSONALGRUPPEN FÖR EN POSITIV KONSEKVENSTRAPPA

- Samla skolpersonal och skolledning: Presentera/prata tillsammans om forskningen kring förväntanseffekten, spegelneuroner och solskenshjärnan samt varför intentionen bakom en trappa är avgörande för hur den upplevs av eleverna.
- Diskutera skolans nuläge: Hur används konsekvenstrappor idag? Vilka effekter ser vi på elevernas beteende och trygghet av dessa?
- Formulera en (ny) gemensam intention, som till exempel:

  Vi förväntar oss att elever vill lära sig och göra sitt bästa.
  När det inte fungerar för eleverna, tar vi vuxna ansvar för att ge stöd.

3. BYGG EN POSITIV KONSEKVENSTRAPPA

1.

Identifiera önskade beteenden, som till exempel att komma i tid, ha med material, bidra till lugn, visa hänsyn. Alternativt gå igenom de trivselregler som skolan har och se över dem så att de är beskrivna på ett lösningsfokuserat sätt, det vill säga att de visar på vilka beteenden man önskar se – inte beteenden som *inte* önskas.

2.

Beskriv vinsterna för varje beteende – vad eleven själv, klassen och lärandet vinner på beteendet man önskar se.

Exempel:

Jag kommer i tid →

- *Jag får en lugn start, missar inget viktigt och känner mig förberedd.*
- *Alla i klassen kan ha bra fokus när lektionen börjar.*
- *Vi tar vara på tiden och kan fokusera på lärande. Det hjälper oss alla att nå målen.*

Det vill säga, formulera önskat beteende positivt och konkret: Undvik ordet ”inte”. Beskriv vad som behöver göras och vilken effekt/belöning det ger i tre steg: för eleven själv, klasskamraterna och lärandet.

3.

Inkludera eleverna: Presentera utkastet till den positiva konsekvenstrappan, till exempel under mentorstid, och låt eleverna reflektera, diskutera och komma med förslag på fler önskemål och belönande konsekvenser.

4.

Synliggör den positiva konsekvenstrappan: till exempel genom affisch i klassrummet som uppmärksammas och eventuellt justeras i början av varje termin och sedan följs upp regelbundet. Benämn den positiva konsekvenstrappan till exempel när klassen har lyckats:

”I dag var alla i tid och det ledde till att var och en av er fick en lugn start, missade inget viktigt och var förberedda. Det gjorde att ni alla kunde ha bra fokus när lektionen började. Och det gjorde att vi kunde ta vara på tiden. Det hjälper er alla att nå målen. Bra jobbat!”

En sådan uppföljning blir en positiv bekräftelse och samtidigt en påminnelse om vilken effekt beteenden som stöder lärandet har.

4. BYGG EN STÖDTRAPPA

Viktig utgångspunkt för stödtrappan:

När elever inte följer trivselreglerna eller när de inte fungerar av andra orsaker, behöver budskapet till eleven vara: *Vi hjälper dig!*

Stegen i en stödtrappa kan anpassas efter skolans rutiner, men kan exempelvis se ut så här:

Till exempel: *Eleven kommer för sent till lektioner upprepade gånger.*

1. Samtal mellan elev och lärare – ta reda på mer om varför eleven kommer för sent och tillsammans planera hur det kan fungera bättre.

2. Kontakt med vårdnadshavare för samarbete – de kanske har information som kan hjälpa skolan att stötta eleven.

3. Kartläggning av elevens styrkor och behov som framkommit eller som behöver synliggöras.

4. Skapa en trygghetsplan tillsammans med elevhälsoteamet, om det handlar om att eleven upplever oro eller konflikter.

5. Gemensamt möte (elev, vårdnadshavare, mentor och eventuellt elevhälsan) för att dela nuläge och inhämta ytterligare information för att skapa en gemensam plan framåt.

6. Stödteam byggs runt eleven (mentor, elevhälsa, rektor, specialpedagog/speciallärare) som kan påminna, stötta och kartlägga vidare.

7. Nystart – eleven får en ny chans med rätt stöd.

Viktigt: Varje steg i stödtrappan signalerar förväntan på att eleven *kan* lyckas – inte att eleven ska straffas för tillkortakommanden.

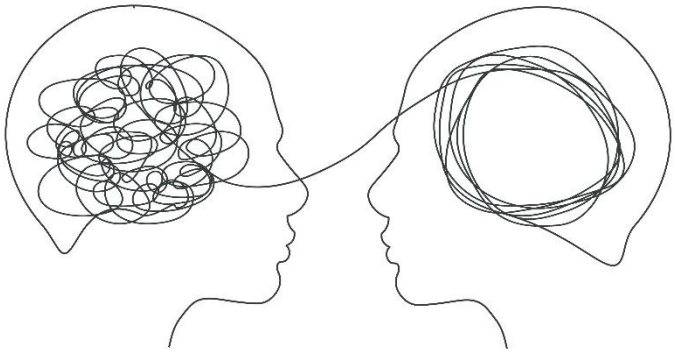

5. ARBETSGÅNG FÖR IMPLEMENTERING AV POSITIV KONSEKVENSTRAPPA OCH STÖDTRAPPA

1.

Arbetsgrupp (till exempel lärare, elevhälsa, skolledning) tar fram ett första utkast till en positiv konsekvenstrappa och tillhörande stödtrappa. Alternativt att en utsedd arbetsgrupp leder den process som beskrivs här.

2.

Workshop med hela personalen:

- Gemensam genomgång av förslagen på önskade beteenden och förväntningar på elever.
- Uppgift: Formulera positiva konsekvenser av olika beteenden.
- Uppgift: Formulera stegvisa stödåtgärder när elever av olika skäl inte kan leva upp till förväntningarna.

3.

Förankra den positiva konsekvenstrappan och stödtrappan hos eleverna: Låt elevråd och klasser bidra med exempel på önskade beteenden, förväntningar och önskemål om stöd.

4.

Besluta och implementera: Gör den positiva konsekvenstrappan och stödtrappan synliga för all personal och alla elever – använd i undervisning och samtal.

5.

Utvärdera efter en termin: Hur upplever elever och personal den positiva konsekvenstrappan och stödtrappan fungerar? Behövs justeringar? Vilka?

6.

Justera utifrån elevers önskemål och input.

6. FRAMGÅNGSFAKTORER I FORMULERANDET AV EN POSITIV KONSEKVENSTRAPPA

Positiv förväntan: Beskriv vad vi *vill se*, inte vad vi vill undvika.

Lösningsfokus: När något inte fungerar – fråga: ”Vad behöver du för att klara det här?”

Gemensam linje: Alla vuxna i skolan använder samma språk och intention.

Tydlighet och trygghet: Både positiva konsekvenser och stödåtgärder är kända för alla elever och all personal.
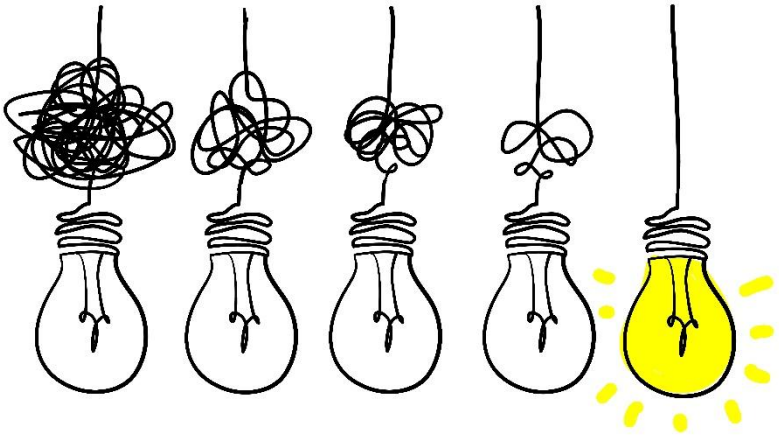
Återkoppling: Adressera de beteenden hos eleverna som fungerar – frekvent och genuint.